

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Піддубний І.О. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства : Навч. посіб. / І. О. Піддубний, А. І. Піддубна. – Х. : ВД «ІНЖЕК». – 2008. – 264 с.
2. Бондарева Т. І. Оцінка ефективності експортної діяльності підприємства / Т. І. Бондарева, А. І. Осадчук // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі : проблеми теорії та практики. – 2011. – № 3 (15). – С. 91–104.
3. Бусленко Е. П. Разработка методики расчета эффективности экспортных операций ОАО «Мостовдрев» / Е. П. Бусленко // Наука-2010 : сборник научных статей. Ч. 1. – Гродно, 2010. – С. 306–308.
4. Мельник О. Індикатори оцінювання ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства / О. Мельник, Ю. Логвіненко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2007. – № 15. – С. 124–130.
5. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку // Бухгалтерський облік. Збірник систематизованого законодавства. – 2011. – Х. : Фактор. – 432 с.
6. Кузьмін О. Є. Планування, організування та мотивування зовнішньоекономічної діяльності : Навчальний посібник / О. Є. Кузьмін, А. О. Босак, Р. З. Дармиць // Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка». – 2009. – 324 с.

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Компанієць В.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Полякова О.М.*

УДК 336.6: 519.853

**ІНТЕРЕСИ ЕКОНОМІЧНИХ АГЕНТІВ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА
ВИЗНАЧЕННЯ СТАНУ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ**

Лаврова Ю. В., к.е.н., доцент (ХНАДУ)

Запропоновано інструмент визначення стану фінансової безпеки підприємства на основі виявлення ступеня задоволеності фінансових інтересів його економічних агентів та їх гармонізації у просторі і часі шляхом побудови «карти позиціонування інтересів суб'єктів фінансової безпеки підприємства» на основі уточнених критеріїв оцінки останньої. Запропоновані показники, являють собою збалансовану інформаційну модель, яка якнайповніше охоплює істотні характеристики об'єкта оцінки. Для досягнення мети дослідження використано системний підхід, методи теоретичного узагальнення та формалізації.

Ключові слова: фінансова безпека, оцінка, узгодженість інтересів, економічні агенти підприємства.

**ИНТЕРЕСЫ ЭКОНОМИЧЕСКИХ АГЕНТОВ ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ОСНОВА
ОПРЕДЕЛЕНИЯ СОСТОЯНИЯ ЕГО ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ**

Лаврова Ю. В., к.э.н., доцент (ХНАДУ)

Разработан инструмент определения состояния финансовой безопасности предприятия, учитывающий степень удовлетворенности финансовых интересов его экономических агентов, отражающий уровень гармонизации в пространстве и времени последних - построение «карты позиционирования интересов субъектов финансовой безопасности предприятия» на основе уточненных критериев ее оценки. Предложенные показатели, представляют собой сбалансированную информационную модель, которая наиболее полно охватывает существенные характеристики объекта оценки. Для достижения цели исследования использован системный подход, методы теоретического обобщения и формализации.

Ключевые слова: финансовая безопасность, оценка, согласованность интересов, экономические агенты предприятия.

**AGENTS FOR ECONOMIC ENTERPRISE AS THE BASIS TO DETERMINE THE
STATE OF ITS FINANCIAL I SAFETY**

Lavrova J.V., Ph.D. in Economics (Kharkov National Automobile and Highway University)

Based on the analysis of existing approaches to understanding the nature of financial security, its objectives, methods of evaluation are proposed tools to determine the state of financial security. Instrument detection satisfaction of economic agents' financial interests of the company has developed. The degree of harmonization in space and time of interest by financial security company proposed to determine by building a "map positioning financial security interests of business enterprises." Specified criteria for assessing financial security company: timeliness, completeness, availability growth rate payments to contractors, compliance regulations or planned value indicators of financial flexibility, financial stability, financial strength potential, the balance of interests of economic agents in the middle of a performance group, between groups over time. Highlight key indicators that reflect the interests of different groups of subjects of financial security company and can be used to determine the consistency of these interests. The proposed indicators are balanced information model that more fully embraces the essential features of the assessment to reflect in their entirety the existing modern approaches to understanding the nature of financial security. For the purpose of the study used a systematic approach, methods of theoretical generalization and formalization.

Keywords: *financial security, evaluation, coordination of interests, economic agents of the company.*

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями.

Здатність підприємства стабільно розвиватися та здійснювати господарську діяльність визначається міцністю його фінансового стану, ефективністю фінансової діяльності, а також стійкістю до впливу будь-яких негативних факторів на рівень фінансової захищеності. Тому надзвичайно актуальною на сьогоднішній день є проблема забезпечення фінансової безпеки підприємства, що є запорукою його стабільного та успішного розвитку. Формування і практична реалізація дієвого механізму фінансової безпеки, створення системи управління нею передбачають, перш за все, оцінку існуючого рівня безпеки об'єкту захисту.

Шляхом аналізу існуючих досліджень щодо сутності, механізмів управління фінансовою безпекою підприємства, можна виділити основні напрями, за якими виникає необхідність визначення її стану.

1. Прогнозування стабільної діяльності підприємства з точки зору імовірності загрози банкрутства, антикризового управління, при розробці заходів фінансової санації [1, 2, 3, 4].

2. Визначення наявності і прогнозування виникнення загроз фінансового характеру з метою їх усунення, попередження і нівелювання наслідків [5, 6, 7].

3. Визначення кредитоспроможності та інвестиційної привабливості для зовнішніх суб'єктів [8, 9, 10, 11].

4. З'ясування результативності здійснених фінансових перетворень та виявлення резервів і можливостей розвитку [12, 13, 14, 15].

5. Визначення ступеня гармонізації, балансу фінансових інтересів суб'єктів фінансової безпеки у просторі і часі [14, 15, 16, 17].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вказані підходи до розуміння сутності фінансової безпеки підприємства, і, відповідно, її задач, методик оцінювання в тому чи іншому ступені знайшли своє відображення в роботах іноземних і вітчизняних вчених. Дослідженню фінансової безпеки підприємства, як самостійного об'єкта управління в контексті мети даної роботи,

приділяють увагу такі вчені, як Мартюшева Л. С. [4], Кузенко Т. Б. [5], Папехин Р.С. [8], Бланк И. А. [10], Антонова О.В. [13] та ін. Однак певні практичні питання, зокрема пошук універсальних комплексних показників оцінки рівня фінансової захищеності підприємства, залишаються дискусійними та вимагають додаткового вивчення та аргументування. Найбільша кількість розробок і пропозицій щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства, оцінки її рівня, була здійснена в рамках антикризового управління та при визначенні кредитоспроможності і інвестиційної привабливості підприємства. Окремі характеристики параметрів фінансової безпеки підприємства досліджено у роботах з оцінки і формування його фінансового потенціалу.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Значно менше досліджень присвячено оцінюванню і механізмам нівелювання загроз фінансовій безпеці. По суті «загроза» розуміється лише як незадовільний фінансовий стан і збурення зовнішнього середовища у фінансовій площині, іноді ототожнюється з поняттям «кризик». Ще менш з'ясовано залишається ситуація з «гармонізацією, балансом фінансових інтересів суб'єктів фінансової безпеки у просторі і часі» [14, 15, 16, 17]. Вказане декларується багатьма вченими при визначенні сутності поняття «фінансова безпека підприємства», згадується при розробці системи її забезпечення, але досі залишається відкритим питання: що саме, який показник, рівень або фінансовий стан можна використовувати або вважати таким, що визначає «баланс інтересів».

Формування цілей статті. Метою дослідження є визначення інструменту оцінки задоволеності і гармонізації інтересів суб'єктів фінансової безпеки підприємства.

Вклад основного матеріалу дослідження.

Вважаємо, що усі загрози фінансовій безпеці підприємства виникають внаслідок незадоволеності інтересів певної групи суб'єктів – економічних агентів підприємства або окремих їх представників. Настання стану фінансової небезпеки є наслідком дій цих суб'єктів. Загрози, які спричинені економічними циклами розвитку підприємства, галузі, країни або світового

господарства мають об'єктивні риси. Їх поява і прояви мають прогнозовані наслідки.

Підприємство знаходитиметься у фінансовій безпеці, якщо його фінансово-економічні інтереси гармонізовані з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища – покупцями, постачальниками, інвесторами, конкурентами, державою і суспільством загалом і з інтересами суб'єктів внутрішнього середовища – менеджерами усіх ланок управління і робітниками. Визначальними ж будуть інтереси саме власників засобів виробництва – суб'єкта контролю над підприємством. Саме суб'єкт контролю формує систему інтересів підприємства і відповідно забезпечує визначальний вплив на безпеку підприємства. Узгодженість же фінансових інтересів усіх економічних агентів забезпечує нівелювання вже існуючих фінансових загроз підприємству. Крім того, стан фінансових ресурсів підприємства повинен забезпечувати його захист від потенційних загроз.

Відповідно до сучасних умов функціонування підприємства, його фінансова безпека характеризує різновекторну гармонізацію в часі та просторі фінансових інтересів, з метою уникнення та нівелювання деструктивних чинників в процесі досягнення цілей розвитку підприємства в умовах конкуренції. Площина реалізації фінансового інтересу знаходиться як всередині підприємства, так й поза його межами у взаємодії з суб'єктами зовнішнього середовища, утілюючись в поточних, середньострокових і стратегічних цілях. Враховуючи те, що внутрішня сфера діяльності має високий рівень керованості, можуть бути змінені її компоненти, то саме гармонізація внутрішніх інтересів є основним генератором забезпечення фінансової безпеки підприємства. Фінансова безпека підприємства характеризує захищеність його фінансового потенціалу від негативних дестабілізуючих факторів, а також можливість гармонізації фінансових та супроводження гармонізації інших інтересів підприємства.

З терміном «інтерес» і, зокрема, «фінансовий інтерес» тісно пов'язане поняття мотиву як спонукального чинника дій та вчинків носіїв цих інтересів. За мотивом логічно відбувається певна дія, яка спрямована на досягнення конкретного результату у вигляді задоволення потреби. Якщо інтереси якогось кола економічних агентів порушені, виникають загрози певних масштабів. Згідно з теорією зацікавлених сторін, стратегічне управління фірмами приватного сектору може бути набагато ефективнішим і результативнішим, якщо менеджери почнуть враховувати корпоративні інтереси різних зацікавлених сторін. Тільки у злагодженій багатовекторній корпоративній політиці управління можна знайти відповідь на

загрози, які створює сучасне ринкове середовище, що прямує до глобалізації й невизначеності [18]. Загрози, пов'язані із недоліками і прорахунками самого підприємства при взаємодії із суб'єктами зовнішнього й внутрішнього середовищ, також можуть призвести до виникнення загроз. До таких загроз належать: недоліки у роботі з персоналом підприємства (недосконале планування, розстановка, організація, управління персоналом, невирішеність соціальних проблем працівників підприємства, висока плинність кадрів, відсутність фахових керівників, неефективна робота служби внутрішньої безпеки); недоліки у роботі з акціонерами (недопущення їх до участі в управлінні, низький рівень дивідендних виплат або їх відсутність протягом тривалого часу, порушення прав акціонерів з приводу надання їм необхідної інформації); недоліки у роботі з топ-менеджментом (неефективна система матеріального і нематеріального стимулювання, недостатній розмір оплати праці, незацікавленість у результатах праці, відсутність можливості самовираження, задоволення власних амбіцій, залучення до ухвалення стратегічних рішень). Крім того, внутрішні загрози можуть бути пов'язані із недостатнім рівнем організації заходів, які вживаються для усунення причин та умов, що цим недолікам сприяють. Це низький рівень організації роботи з конфіденційними документами; низький рівень внутрішньогосподарського контролю за здійсненням фінансово-господарських операцій, веденням бухгалтерського обліку; порушення фінансового, податкового, господарського законодавства; порушення фінансової дисципліни у розрахунках із постачальниками та партнерами, затримка у виплаті заробітної плати працівникам, що може призвести до розірвання укладених угод і судових позовів. Крім загроз, спричинених безпосередньо прорахунками та недоліками у внутрішньому середовищі підприємства, зовнішнє середовище містить також низку загроз, які можуть спричинити важкі наслідки: розкрадання матеріальних цінностей і коштів особами, які не працюють у даному підприємстві; промислове шпигунство; незаконні дії конкурентів тощо.

Таким чином, фінансову безпеку підприємства слід розглядати через призму двох складових: суб'єктивну і об'єктивну. Перша характеризується забезпеченістю інтересів внутрішніх і зовнішніх економічних агентів. Друга – реальним фінансовим станом і можливістю його збереження і поліпшення в майбутньому. Зрозуміло, що саме друга складова є пріоритетною при оцінці рівня фінансової безпеки підприємства. Адже задоволеність інтересів різних груп контрагентів підприємства, його власників, менеджерів, персоналу може носити тимчасовий характер. А спроможність забезпечити баланс цих

інтересів, їх задоволеність у майбутньому, можна визначити лише за показниками фінансового положення. Звичайно, не слід недооцінювати важливість своєчасності і повноти розрахунків з постачальниками, бюджетними установами і податковими органами, неможна нівелювати загрози, що можуть виникнути при недостатній мотивації менеджерів і іншого персоналу, або при нехтуванні фінансовими інтересами акціонерів, співвласників, партнерів підприємства. Та вказана «задоволеність інтересів» може бути досягнута лише при наявності ресурсів, ефективному маневруванні ними.

Невід'ємним елементом дослідження фінансової безпеки підприємства є вибір її критерію. Під критерієм фінансової безпеки підприємства розуміються ознака або сума ознак, на підставі яких може бути зроблений висновок про те, чи знаходиться підприємство в фінансовій безпеці

чи ні. Такий критерій повинен не просто констатувати наявність фінансової безпеки підприємства, а й оцінювати її рівень [19]. На даний час, в основу критеріїв, що пропонуються вченими для оцінки рівня фінансової безпеки підприємства, покладено, здебільшого, показники оцінки його фінансового стану, здійснення фінансової діяльності: індикаторний підхід [20, 21, 22, 23], інтегральний підхід [24, 25, 26], ресурсно-функціональний підхід [27, 28, 29], програмно-цільовий підхід [30]. На нашу думку, це є обґрунтовано, зважаючи на об'єкт оцінки. Та у своїй загальній сукупності показники, що використовуються не згруповані саме за критеріями, що відбивали б інтереси окремих груп суб'єктів фінансової безпеки підприємства. Тому, зважаючи на мету статті, пропонуємо три групи критеріїв оцінки фінансової безпеки підприємства (рис. 1).

Рис. 1. Критерії оцінки фінансової безпеки підприємства

Для проведення експрес-оцінки фінансової безпеки підприємства пропонуємо провести аналіз балансу інтересів його економічних агентів у часі за допомогою «карти позиціонування інтересів» (рис. 2).

«Карта позиціонування інтересів» має дві вісі – «Т» і «В». Вісь «Т» показує, наскільки темп приросту показника, що відбиває інтереси певної групи суб'єктів фінансової безпеки підприємства (СФБП), наближається до найбільшого темпу приросту показника за такою групою. Вісь «В» показує відповідність показника, що відбиває інтереси певної групи суб'єктів фінансової безпеки підприємства середньогалузевому значенню порівняно з найбільшою «відповідністю». При побудові вказаної «відповідності» визначається окружність, діаметр якої пропорційний відношенню значення показника групи суб'єктів до відповідного

середньогалузевого значення. Для визначення координат позиціонування інтересів суб'єктів фінансової безпеки підприємства використовуються формули 1÷3.

$$T = \frac{T_{прі}}{T_{прв}}, \quad (1)$$

де Т – координата, що відбиває зміну балансу інтересів певної групи суб'єктів фінансової безпеки підприємства у часі;

$T_{прі}$ – темп приросту показника, що відбиває інтереси певної групи суб'єктів фінансової безпеки підприємства;

$T_{прв}$ – найбільший темп приросту показника, що відбиває інтереси певної групи суб'єктів фінансової безпеки підприємства.

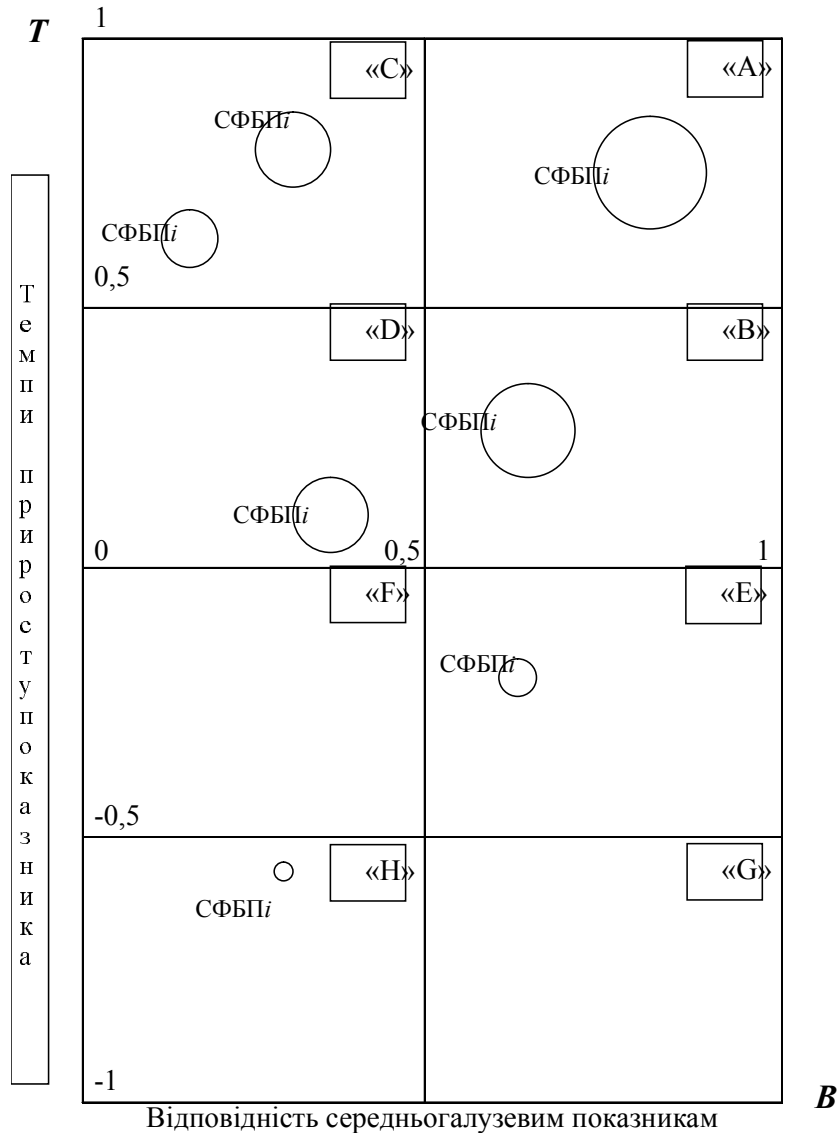

Рис. 2. «Карта позиціонування інтересів» суб'єктів фінансової безпеки підприємства (умовний вигляд)

$$B = \frac{B_i}{B_v}, \quad (2)$$

$$B_i(B_v) = \frac{P_i}{P_{ср_i}}, \quad (3)$$

де B – координата, що відбиває баланс інтересів певної групи суб'єктів фінансової безпеки підприємства у просторі;

B_i – показник, що відбиває відповідність інтересів певної групи суб'єктів фінансової безпеки середньогалузевим значенням (визначає діаметр окружності);

B_v – найбільше значення показника, що відбиває інтереси певної групи суб'єктів фінансової безпеки підприємства.

де P_i – значення показника, що відбиває інтереси певної групи суб'єктів фінансової безпеки підприємства;

$P_{ср_i}$ – середньогалузеве значення показника, що відбиває інтереси певної групи суб'єктів фінансової безпеки підприємства.

Чим коротша відстань між побудованими «позиціями» інтересів суб'єктів фінансової безпеки підприємства, тим більший баланс між цими інтересами.

На рис. 2 можна виділити наступні зони: «А» – еталонне положення – стан гармонізації інтересів суб'єктів фінансової безпеки підприємства; «В» та «С» – зони відносної задоволеності за критеріями «відповідність середньогалузевим показникам» або «зростання фінансових надходжень» відповідно; «D» – зона середньої гармонізації інтересів суб'єктів фінансової безпеки підприємства; «Е» – зона абсолютної незадоволеності інтересів суб'єктів фінансової безпеки підприємства; «F» – зона відносної незадоволеності за критерієм «зростання фінансових надходжень»; «G» – зони абсолютної незадоволеності за критерієм «зростання фінансових надходжень»; «Н» – зона середньої незадоволеності інтересів суб'єктів фінансової безпеки підприємства.

Таким чином, після нанесення показників «задоволеності інтересів» економічних агентів підприємства, можна визначити вузькі місця і розробити заходи щодо досягнення гармонізації

інтересів. Сигналом дисбалансу є знаходження показника певної групи «СФБПі» у зонах «Н», «G», «F», «Е», а також розсіяння показників «СФБПі...n» за різними зонами.

Кількісну оцінку рівня фінансової безпеки бажано було б отримати за допомогою тих показників, які використовуються в плануванні, обліку і аналізі діяльності підприємства, що є передумовою практичного використання цієї оцінки [19]. Обрані показники повинні відбивати саме фінансові інтереси економічних агентів підприємства, мають визначатися на основі загальних національних стандартів звітності, мати порівнювальний характер за галузями, не містити громіздкі розрахунки. Окрім рекомендованих нижче, ЛПР може визначити і додатковий перелік показників, що на момент оцінки є актуальними.

Таким чином, для побудови «карти позиціонування інтересів» пропонуємо наступні ключові показники (табл. 1).

Таблиця 1

Ключові показники «узгодженості» інтересів

Показник	Інтерес групи
1	2
$K_1 = \frac{ВП}{ВК},$ де K_1 – рентабельність власного капіталу; ВП – валовий прибуток підприємства, грош.од; ВК – середньорічна вартість власного капіталу, грош.од;	інтереси власників підприємства
$K_2 = \frac{ВП}{ІК},$ де K_2 – рентабельність інвестованого капіталу; ВП – валовий прибуток підприємства, грош.од; ІК – середньорічна вартість інвестованого капіталу, грош.од;	інтереси інвесторів
$K_3 = \frac{Вдд}{ЧП},$ де K_3 – дивідендні виплати; Вдд – сума коштів, що спрямована на виплату дивідендів, грош.од; ЧП – чистий прибуток підприємства, грош.од;	інтереси акціонерів
$K_4 = \frac{\Delta Зу}{\Delta ВР},$ де K_4 – ступень вмотивованості менеджерів; $\Delta Зу$ – зміна загальної суми витрат на оплату праці управлінського персоналу, %; $\Delta ВР$ – зміна виручки від реалізації, %;	відбиває інтереси менеджерів
$K_5 = \frac{ФОТ}{СС},$ де K_5 – зарплато місткість; ФОТ – фонд оплати праці, грош.од.; СС – собівартість реалізації продукції, грош.од.;	інтереси персоналу

1	2
$K_6 = \frac{ЧВ}{ДЗ},$ де К6 – оборотність дебіторської заборгованості за товари, роботи послуги; ЧВ – чиста виручка від реалізації продукції грош.од.; ДЗ – середня величина дебіторської заборгованості за товари, роботи послуги грош.од.;	інтереси поставальників
$K_7 = \frac{ЧВ}{КЗ},$ де К7 – оборотність кредиторської заборгованості за товари, роботи послуги; ЧВ – чиста виручка від реалізації продукції грош.од.; КЗ – середня величина кредиторської заборгованості за товари, роботи послуги грош. од.;	інтереси клієнтів
$K_8 = \frac{ЗП}{ВР},$ де К8 – виконання бюджетного процесу; ЗП – зобов'язання з податків і зборів, відрахування на соціальні заходи, грош. од.; Пс – сплачені в строк податкові платежі, грош.од.	інтереси «держави»
$K_9 = \frac{ФВ}{КЗ6},$ де К9 – виконання боргових зобов'язань; ФВ – фінансові витрати, обсяг коштів, спрямований на погашення позик, грош. од.; КЗ6 – середньорічна кредиторська заборгованість за позиками і іншими борговими зобов'язаннями, грош.од.	інтереси кредиторів

Висновки. Таким чином, забезпечення фінансової безпеки підприємства відбувається шляхом задоволення інтересів його внутрішніх і зовнішніх економічних агентів, підґрунтям для чого виступає його фінансове положення, що має тенденцію до поліпшення. Запропонована «Карта позиціонування інтересів» суб'єктів фінансової безпеки підприємства може бути використана для визначення задоволеності і гармонізації інтересів суб'єктів фінансової безпеки підприємства у просторі і часі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гришова І. Ю. Санація підприємства як чинник його фінансової захищеності / І. Ю. Гришова, І. П. Островська // Вісник Сумського національного аграрного університету Серія "Фінанси і кредит" – 2013. – №1 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.
2. Петрина О. Б. Методичні засади оцінювання фінансової безпеки підприємства / О. Б. Петрина // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.12 – с. 229-237.
3. Пластун О. Л. Розвиток системи фінансової безпеки суб'єктів підприємництва сфери матеріального виробництва: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / О. Л. Пластун; Держ. вищ. навч. закл. "Укр. акад. банк. справи Нац. банку України". – Суми, 2007. – 20 с.
4. Мартюшева Л. С. Фінансова безпека підприємства як самостійний об'єкт управління. / Л. С.

Мартюшева, Т. Е. Петровська, Н. І. Трихліб. // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-тех. сб. Серия: Экономические науки. – Киев: «Техніка», 2006. – Вип. 71. – С. 235 –238.

5. Кузенко Т. Б. Управление финансовой безопасностью на предприятии / Т. Б. Кузенко // Бизнесинформ. – 2007. – № 12 (1). – С. 27-29.

6. Судакова О. І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства / О. І. Судакова // Економічний простір. – 2008. – № 9. – С. 140 – 148.

7. Васильців Т. Г. Фінансова безпека підприємства: місце в системі економічної безпеки та пріоритети посилення на посткризовому етапі розвитку економіки. / Васильців Т. Г., Ярошко О. Р. // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – № 21.02. – с. 132 – 136.

8. Папехин Р. С. Факторы финансовой устойчивости и безопасности предприятия: автореф. дис. канд. економ. наук. / Р. С. Папехин; Волгоград, 2007. – 21 с.

9. Кракос Ю. Б. Управление финансовой безопасностью предприятий / Ю. Б. Кракос, Р. О. Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2008 – № 1 – С. 86 – 97.

10. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия. / И. А. Бланк– К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.

11. Погосова М. Ю. Структурно-логічний аналіз поняття «фінансова безпека підприємства» / М. Ю. Погосова // Наука й економіка – 2008. – № 3 (11) – С. 258 – 265.

12. Гукова А.В. Роль финансовой безопасности предприятия в системе его экономической безопасности / А.В. Гукова, И.Д. Аникина // Образование и общество. – 2006. – №3. – С. 98 – 102.
13. Антонова О.В. Реалізація фінансових інтересів підприємства як основа забезпечення його фінансової безпеки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com>.
14. Орлова В.В. Моделювання механізмів управління фінансовою безпекою підприємства: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.11 / В.В. Орлова; Хмельниц. нац. ун-т. – Хмельниц., 2008. – 19 с.
15. Орлова О.А., Красільник Т.В. Теоретичні аспекти фінансової безпеки підприємства [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://intkonf.org>.
16. Каркавчук В.В. Математичне моделювання управління фінансовою безпекою підприємств в Україні: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.11 / В.В. Каркавчук; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. – Л., 2010. – 20 с.
17. Судакова О. І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства / О. І.Судакова // Економічний простір. – 2008. – № 9. – С. 140 – 148.
18. Ю. Радченко К. І. Стратегічний аналіз у бізнесі. / К. І. Радченко. – Львів: Новий світ-2000. – 2003. – 272 с.
19. Амосов О. Ю. Формування системи оцінки фінансової безпеки підприємства / О. Ю. Амосов // Економіка и управление – 2012. – № 1 – С. 8 – 13.
20. Реверчук Н. Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур: [монографія] / Н. Й. Реверчук– Львів : ЛБІ НБУ, 2004. – 195 с.
21. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): [монографія] / О. І. Барановський– К.: Київ.нац.торг-екон.ун-т, 2004. – 759 с.
22. Ареф'єва О.В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О.В. Ареф'єва, Т.Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – 1. – С. 98 – 103.
23. Соснин А.С. Менеджмент безопасности предпринимательства: [учеб. пособие] / А.С. Соснин, П.Я. Пригунов. – К.: Издательство Европейского университета, 2002. – 504 с.
24. Гомілко Л.П. Оцінка фінансової безпеки підприємства/ Л.П. Гомілко, Т.Ф. Косянчук // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2006. – № 4. – Т. 2. – С. 46–49.
25. Кириченко О.А. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств в умовах фінансової кризи / О.А. Кириченко, І.В. Кудря // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 10. – С. 22–26.
26. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / за заг. редакцією д-ра екон. наук, проф. А.О. Єпіфанова [А. О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровський та ін.]. – Суми: ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2009. – 295 с.
27. Куркин Н.В. Ситуационный функционально-ресурсный подход к формированию механизма экономической безопасности развития предприятия // Вісник економіки транспорту і промисловості (36. наук.-практ. статей). – Харків: УкрДАЗТ. – 2003. – Випуск 3. – С. 17–24.
28. Олейников Е.А. Экономическая и национальная безопасность / Е.А. Олейников. – М., 2004. – 586 с.
29. Папехин Р.С. Индикаторы финансовой безопасности предприятий [Текст] / Р.С. Папехин // Взгляд молодых ученых на экономические и финансовые реформы в России: сб. ст. – Волгоград: Волгоградское научное изд-во. – 2007. – 27 с.
30. Забродский В. А. Теоретические основы оценки экономической безопасности отрасли и фирмы / В. А. Забродский, Н. Капустин // Бизнес Информ. – 1999. – № 15. – С. 35 – 37.

*Рецензент д.е.н., професор ХНАДУ Горелов Д.О.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Назаренко І.Л.*

УДК 621.002:658.5

СТРУКТУРНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ

Обидєннова Т. С., асистент (УІПА)

В статті розглянуто «класичні» підходи до питань управління підприємством. Окреслено визначення кожного з підходів до управління підприємством, а також переваги та недоліки. Схематично зображено аспекти, що характеризують системний підхід та його застосування, наведена схема змісту ресурсного та функціонального